

ŠIFRA
UČENIKA

MATURSKI I STRUČNI ISPIT
ŠKOLSKA 2023/2024.

**CRNOGORSKI - SRPSKI,
BOSANSKI, HRVATSKI
JEZIK I KNJIŽEVNOST**

* C 1 3 2 1 6 5 9 *

UPUTSTVO

VRIJEME TRAJANJA TESTA JE 180 MINUTA

Za vrijeme testa nije dozvoljena upotreba elektronskih uređaja. Učenik/učenica ne smije na bilo koji način otkrivati u testu svoj identitet ili se direktno obraćati ocjenjivaču.

Test **MORA** biti **ČITKO** napisan hemijskom olovkom. Učenik/učenica može da piše ćirilicom ili latinicom, pisanim ili štampanim slovima, ekavskim ili ijekavskim izgovorom, jotovanom ili nejotovanom varijantom. Ako piše štampanim slovima, **MORA** istaći veliko slovo.

Test sadrži zadatke koji se rješavaju na jedan od sljedećih načina:

- zaokruživanjem broja ispred tačnog odgovora
- pisanjem kratkog odgovora
- pisanjem dužeg odgovora
- pisanjem eseja

Uz test si dobio/dobila **list za odgovore** za zadatke višestrukog izbora.

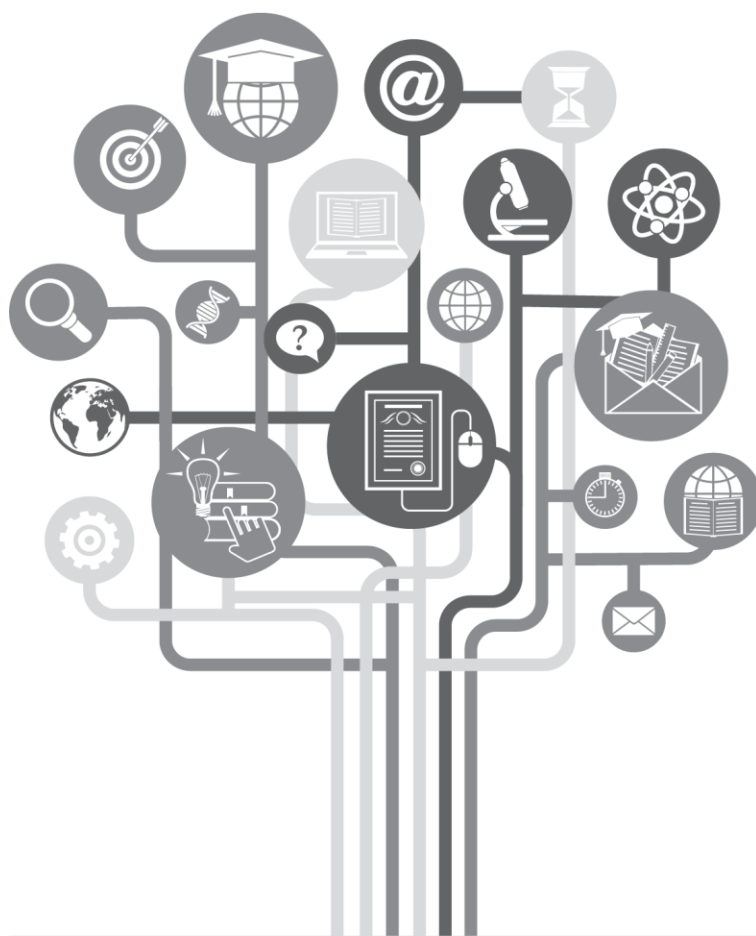
Potrebno je da na odgovarajuće mjesto pažljivo **prepišeš** svoje odgovore.

Zadatak će se vrednovati s nula bodova:

- ako je odgovor netačan
- ako odgovor na zadatak višestrukog izbora **NIJE** prenijet na list za odgovore
- ako je zaokružen ili napisan i tačan i netačan odgovor
- ako je nečitko napisan odgovor/funkcionalni tekst/esej
- ako je odgovor/funkcionalni tekst/esej napisan grafitnom olovkom
- ako funkcionalni tekst/esej **NIJE** napisan na predviđenom mjestu, već samo na listovima za koncept (pisanje koncepta nije obavezno).

Ukoliko pogriješiš, prekriži i odgovori ponovo. Kad završiš, provjeri svoje odgovore.

Srećno!

VAŽNO!

„KANDIDAT GUBI PRAVO
POLAGANJA ISPITA, U TOM
ISPITNOM ROKU, KADA SE U
TOKU ISPITA, ODNOSNO
OCJENJIVANJA, UTVRDI DA SE
SLUŽIO NEDOZVOLJENIM
SREDSTVIMA, DA JE PREPISAO
TUĐI ZADATAK ILI DA JE DAO
SVOJ ZADATAK DRUGIMA.“

*(Pravilnik o načinu, postupku i vremenu
polaganja maturalnog ispita u gimnaziji,
član 24; Pravilnik o načinu i postupku
polaganja stručnog ispita za učenike koji
nastavljaju obrazovanje, član 27)*

Pročitaj tekst i odgovori na pitanja 1, 2, 3, 4 i 5.

CRNOGORSKE ZLATNE NITI

Na brojnim festivalima folklor crnogorska muška i ženska nošnja nagrađivane su kao najljepše, najotmenije i najdekorativnije. Do sredine prošlog vijeka na prostoru Crne Gore svečana narodna nošnja bila je statusni simbol, a danas je dio kulturnog nasljeđa. Moderna vremena lagano su potisnula terzije i abadžije koji su vjekovima strpljivo pravili elemente narodne nošnje. Narodnu nošnju malobrojne terzije danas izrađuju uglavnom za kulturno-umjetnička društva, zaljubljenike u tradiciju i strance koji s ushićenjem kupuju zlatom izvezenu robu.

Nekada su postojale dvije vrste crnogorske nošnje: starija, od domaćeg sukna, i novija, od čoje (svite). Suknena nošnja se masovno nosila do početka 19. vijeka. Od grubog sukna - abe izrađivale su je abadžije, a nerijetko i žene u seoskim ili gradskim domaćinstvima. Svitnu nošnju su nosili vladari, vlastela i plemenski glavari. Svečanu nošnju izrađivale su terzije – zanatlije čiji je precizni rad obilježio tradiciju naše zemlje. Oni su od najljepših tkanina izrađivali odijelo izvezeno zlatnim i srebrnim nitima, što je učinilo da crnogorska narodna nošnja bude izuzetno raskošna, elegantnog kroja, smjelih kombinacija boja sa bogatim zlatovezom. Narod nije imao dovoljno novca da priušti sebi svitnu, prilično skupu nošnju, ali nijesu žalili da daju vola, kuću ili imanje kako bi je imali. Kasnije su je posebno čuvali i nosili samo u svečanim prilikama: svadbama, svečanostima, veseljima. Fotografisanje nije moglo proći bez oblačenja u svečanu robu. Svatovi na konjima u svitnoj nošnji koji idu po djevojku planinom predstavljaju sliku koja ostavlja epski trag u istorijskom atlasu ove zemlje. Posebno su interesantni testamenti, kupoprodajni ugovori i druge isprave u kojima djelovi svečane crnogorske nošnje figuriraju kao dragocjeni predmeti.

Narodna nošnja imala je svoj dug put kroz vjekove. Od Crnojevića do Petrovića, uz brojne prilike i neprilike, manje i veće promjene i brojne uticaje, ipak je sačuvala nit koja povezuje i prati našu istoriju. Njen finalni oblik koji danas prepoznamo kao crnogorsku narodnu nošnju ustanovili su, ili bolje rečeno konstatovali su, Petrovići. Puni naziv koji bi odgovarao ovoj nošnji bi svakako bio – crnogorska dvorska svečana nošnja jer je jasno da se takva nošnja u ne tako bogatoj Crnoj Gori mogla naći isključivo na dvoru i među imućnijim i značajnijim ljudima tog vremena.

O crnogorskoj narodnoj nošnji najviše podataka je sačuvano zahvaljujući izvodima iz arhiva, djelima raznih putopisaca koji su prolazili kroz naše krajeve, a koji su olovkom ili crtežom i fotografijom sačuvali od zaborava autentične narodne nošnje. Pored ovih izvora predstavu o tim nošnjama možemo naći i u tekstovima starih epskih pjesama, balada, romansi i sevdalinki iz tog doba. U takvim pjesmama ostali su detalji o različitim elementima nošnji tog doba, njihovom imenu, funkciji i materijalima. U to doba stranci su često posjećivali Crnu Goru te imamo brojne spise u kojima se sa velikom pažnjom i divljenjem opisuje naš narod, običaji, kao i neizostavni dio nacionalnog folklor – narodna nošnja. Tako godine 1839. Edvard Mitford piše: „Gorštaci su išli pješke, naoružani dugim puškama i jataganima; oni nose crvene kape s maramama i platnom oko njih, široke čakšire do ispod koljena i bijeli čohani gunj izvezen sprijeda svilom i opšiven vrpcom.” Iste, 1839. godine, Hajnrih Lejard za Crnogorce kaže da su: „...naoružani do zuba i odjeveni u šareno i bogato izvezeno odijelo” (Lj. Durković, *Englezi o Njegošu i Crnoj Gori*, Titograd, 1963, str. 81). Interesantno je i ono što su zapisale dvije Engleskinje, Mekenzi i Irbijeva, koje borave na Rijeci Crnojevića 1861. godine. Pored ostalog, one pišu da na Rijeci postoji dvorski krojač – šavac koji je preopterećen poslom. Često čujete da je ljepota Crne Gore baš u tome što na tako malom prostoru imamo i more i planine, i rijeke i jezera, krš, ravnice, gore i doline. I jeste tako. To svi vidimo. Ali ono što manje znamo, a većina nikad nije vidjela, jeste naša kulturna šarolikost. Sve se to možda najbolje može sagledati u narodnoj nošnji.

Prilagođeno prema: <https://zlatnivez.me/narodna-nosnja-i-tradicija/> i <https://travelmontenegro.me/21645/>

1. Zašto se kaže da je crnogorska svečana narodna nošnja bila statusni simbol?

1 bod

2. Koja je razlika, kada je riječ o narodnoj nošnji, između terzije i abadžije?

1 bod

3. Zaokruži T ako smatraš da je konstatacija tačna i N ako smatraš da nije.

Crnogorska narodna nošnja je ponekad testamentom ostavljena u nasljeđe.	T	N
Izgled crnogorske nošnje kakvu danas imamo ustanovili su Crnojevići.	T	N
Podaci o crnogorskoj narodnoj nošnji mogu se naći samo u arhivskoj i putopisnoj građi.	T	N

1 bod

4. Koje godine je objavljena knjiga Ljubomira Durkovića u kojoj su citirane riječi Engleza Hajnriha Lejarda o Crnogorcima i njihovoj nošnji?

1. 1839.
2. 1861.
3. 1963.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

5. Navedi dva primjera koja svjedoče o odnosu Crnogoraca prema svojoj narodnoj nošnji.

1 bod

6. A) Iz date rečenice izdvoj zamjenicu i napiši je u nominativu.

Ni zbog čega su stradali.

1 bod	
-------	--

B) Odredi padež podvučenih riječi u rečenici:

Pogledao je naviše u mene i ponovo počeo da klima glavom, s onim stravično ozbiljnim izrazom na licu.

mene _____

glavom _____

licu _____

1 bod	
-------	--

7. Poštujući pravilo o sastavljenom i rastavljenom pisanju riječi, rečenicu dopuni riječju iz zagrade.

1. _____ ni drugi nijesu stigli na vrijeme. **(ni jedan/nijedan)**
2. Odgovor mi je _____ jezika. **(na vrh/navrh)**
3. Imam zakazano u pet _____. **(po podne/popodne)**
4. Palo mi je nešto _____. **(na pamet/napamet)**

2 boda	
--------	--

8. Zaokruži broj ispred tačno napisane rečenice i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. Da sam imala vremena, došla bi do tebe.
2. Htjeli bi da idemo s vama na izlet.
3. Uradio bi to za mene bez riječi.

1 bod	
-------	--

9. Napiši pravilno riječi koje NIJESU tačno napisane.

sociološki finansiski istorijski radijološki

1 bod	
-------	--

10. Pročitaj sljedeći tekst pa uradi zadatak.

Student pita cimera: „Reci mi kako da riješim ovaj zadatak“. Cimer mu odgovara: „Prvo moraš sva matematička pravila savladati. Popni se gore u sobu i uzmi knjigu “. Student negoduje: „Taj film nećeš gledati. Makar sve naučio, sam neću uspjeti“.

A) Prepiši pleonazam iz teksta.

1 bod	
-------	--

B) Prepiši frazeologizam iz teksta i objasni šta znači.

Frazeologizam:

Objašnjenje:

2 boda	
--------	--

11. Iako se najčešće klasifikuje kao zbirka pripovijedaka, *Rani jadi* se mogu smatrati i romanom. Objasni.

1 bod	
-------	--

Na osnovu odlomka i cjelokupnog djela, uradi 12, 13. i 14. zadatak

Južnjak je pravio svoj prvi račun. Između plavog budoara gospođe de Resto i ružičastog salona gospođe de Bozean, on je svršio tri godine onog *pariskog prava* o kom se ne govori, mada se iz njega sastoji veliko društveno pravo koje, ako se dobro nauči i primeni, daleko vodi.

12. Napiši naziv djela iz koga je uzet odlomak i ime autora.

1 bod	
-------	--

13. A) Kako se zove „južnjak“ o kome je riječ u odlomku?

1 bod	
-------	--

B) Na koji račun se misli u rečenici: „Južnjak je pravio svoj prvi račun“?

1 bod	
-------	--

14. Na šta se odnosi sintagma *parisko pravo*?

1. Na studije prava koje je završio u Parizu.
2. Na prečicu kojom je išao do titule pravnika.
3. Na društvena pravila u visokim krugovima Pariza.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod	
-------	--

15. Pažljivo pročitaj strofu iz 132. soneta *Kanconijera*, pa riješi zadatak.

Gorim li od sebe, čemu plač i tužba?
Kriv li sam tome, malo jauk vrijedi.
O, živa smrti, slatkoću u bijedi,
Ako vas ja neću, čemu ste mi družba?

A) Napiši vrstu rime koja je upotrijebljena u strofi.

1 bod	
-------	--

B) Koje stilske figure prepoznaješ u stihu *O, živa smrti, slatkoću u bijedi*?

1 bod	
-------	--

16. Dopuni rečenice imenom odgovarajućeg lika.

Ruža Kasanova pobjegla je sa _____.

Dilber Fatima udata je za _____.

Ljubica puni puške _____.

Snahu Milonjića bana sanja _____.

1 bod	
-------	--

17. Kao moto Gogoljevog „Revizora” stoji izreka: *Ne krivi ogledalo ako ti je lice ružno.*

A) Objasni moto u kontekstu djela.

1 bod	
-------	--

B) Navedi dva primjera iz djela kao dokaze „ružnog lica”.

1 bod	
-------	--

Pročitaj odlomke iz pjesme „Banović Strahinja“, pa uradi 18. zadatak.

A

Ti delijo, Strahiniću bane!
Znaš li, bane, ne znali te jadi!
Da sam sade na Goleč-planini,
Da te vidim u carevoj vojsci,
Poznao bih tebe i đogina,
I tvojega hrta Karamana,
Koga voliš, nego dobra đoga.
Znaš li, bane od malene Banjske
Poznajem ti čelo kako ti je,
I pod čelom oči obadvije,
I poznajem oba mrka brka.

B

Gospodare, silan Vlah-Alija!
Ta l' ne vidiš? Ispale ti oči!
Ovo nije carevi delija,
Moj gospodar Strahiniću bane,
Ja poznajem čelo kako mu je
I pod čelom oči obadvije,
I njegova oba mrka brka,
I pod njime puljata đogata,
I žutoga hrta Karamana;
Ne šali se glavom, gospodaru!

18. A) Napiši ko izgovara riječi:

U odlomku A _____

U odlomku B _____

1 bod	
-------	--

B) Šta motiviše ova dva lika za ovakav doživljaj Banović Strahinje?

Lik u odlomku A

Lik u odlomku B

1 bod	
-------	--

Na osnovu odlomka iz drame „Hamlet“ i cjelokupnog djela uradi 19. i 20. zadatak.

Hamlet: „Ja sam vrlo ohol, osvetoljubiv, slavaljubiv, sa više grehova koji čekaju na moj mig, no što imam misli da ih njima odenem, ili mašte da im dam oblik, ili vremena da ih izvedem. Šta će ovakva stvorenja kao što sam ja, da se šunjaju između zemlje i neba? Svi smo mi ovejani nitkovi – svi. Ne veruj nijednom od nas. Idi pravo u manastir!“

19. A) Drama „Hamlet“ pripada:

1. racionalizmu
2. romantizmu
3. renesansi
4. realizmu

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

B) Kako se zove žena kojoj se Hamlet obraća?

1 bod

C) U Hamletovim riječima se osjeća:

1. ogorčenost
2. zabrinutost
3. objektivnost

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

20. Hamlet za sebe kaže da je ohol, osvetoljubiv i slavaljubiv. Izaberi jednu od navedenih osobina i demantuj je primjerom iz djela.

1 bod

Pročitaj odlomke iz romana i uradi 21, 22. i 23. zadatak.

1.	2.
<p>Tada, pomućenom svešču, prvo začuje lavež pasa i poj petlova, da odmah zatim širom, u mraku, otvori oči i ne vidi ništa, ali da mu se učini kao da vidi, u visini, beskrajan, plavi krug. I, u njemu, zvezdu. Jednom zasta u tom ljuljanju i hujanje mu u glavi presta, tako da oseti da je budan...</p>	<p>Taj pogled mu ostade jedino, i njegovu boju nikada više nije mogao da zaboravi. U izdisanju njegove snahe, koja više nije mogla da govori, njemu se učini da se pojavljuje visoko nebo. Kao i njegov brat, u snu, i on je nad njom video, van sebe od straha i žalosti, plave krugove i u njima zvezdu.</p>

21. Navedi autora i naziv djela iz koga su citirani odlomci.

1 bod

22. Napiši ime književnog lika na koji se odnosi:

odlomak 1. _____,

odlomak 2. _____.

1 bod

23. Navedi zajednički motiv u odlomcima i objasni njegovu simboliku.

2 boda

24. Izaberi **jedan** od događaja sa 54. PRAZNIKA MIMOZE i napiši izvještaj.
Vodi računa o svim elementima koje izvještaj treba da sadrži, uključujući i naslov.

NEDJELJA 19. FEBRUAR

SKALINADA
Gradska luka Škver od 08:30 / Trka od Gradske luke Škver do tvrđave Španjola

FESTA NA ŠKVERU
Gradska luka Škver od 12:00 / Muzički program, gastro ponuda

UKUSI I MIRISI FEBRUARA
Plato ispred MZ Baošići od 09:00 / Bazar domaćih proizvoda i rukotvorina, program za djecu

DJEČIJI MASKENBAL
Institut "Dr Simo Milošević" / Mlađa grupa (do 6g) od 15:00, starija grupa (7-14g) od 17:00

PRICA O JUŽNJACKOM ROKU – LYNIRD SKYNYRD
Bistro - Lounge Bar Belavista od 19:00 / Nenad Vitomirović, Damir Čamdžić i Jovan Vučurović

www.praznikmimoze.com

8 bodova

KONCEPT izvještaja

(OBAVEZNO prenijeti na mjesto predviđeno za IZVJEŠTAJ, u suprotnom se ne boduje)

25. Ponuđene su dvije teme za pisanje eseja. Zaokruži broj ispred teme koju si odabrao/odabrala. Oblikuj esej koji sadrži od 250 do 300 riječi.

- Prilikom razvijanja teme, koristi relevantne primjere/podatke uz argumentovanje sopstvenih stavova.
- Poštuj zahtjev o broju riječi +/-10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 225 do 330 riječi; ako esej ima manje od 225 riječi, NE ČITA SE, a na 330. riječi PRESTAJE čitanje).
- Vodi računa o jezičkoj pravilnosti i čitljivosti teksta.

1. Čitalac živi hiljadu života

Uputstva za pisanje eseja:

- Navedi šta, koliko i kako se danas čita.
- Argumentuj odgovarajućim primjerima tvrdnju iz naslova.
- Iznesi mišljenje o značaju čitanja.

2. Fatina ljepota – dar ili kazna

Uputstva za pisanje eseja:

- Osnovne odlike djela (autor, književna vrsta, motivi...).
- Opiši kako je predstavljena Fatina ljepota u djelu.
- Opredijeli se za jednu tvrdnju iz naslova i obrazloži je.

13 bodova	
-----------	--

